

AKDENİZ BÖLGESİ’NİN TURİZM COĞRAFYASI

Dr. Mustafa KAHRAMAN

İstanbul Üniversitesi,

Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü

Tel: 0507 620 6266

Mail: mustafa.kahraman@istanbul.edu.tr

Giriş

Kıyısında bulunduğu Akdeniz’le aynı adı taşıyan Akdeniz Bölgesinin batısında Ege Bölgesi, kuzeyinde, İç Anadolu Bölgesi, doğusunda Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi yer almaktadır. Akdeniz Bölgesinin yüz ölçümü yaklaşık 120 000 km² olup Türkiye yüzölçümünün %15’üne denk gelmektedir.

Akdeniz Bölgesi ile il sınırları birbirine uyuşmamaktadır. Antalya, Burdur, İçel, Adana Hatay Osmaniye İllerinin tamamı Kahramanmaraş ili topraklarının büyük bir kısmı Akdeniz Bölgesinin sınırları dâhilindedir. Muğla, Denizli, Afyon, Konya, Karaman Niğde, Kayseri, Adıyaman, Gaziantep, Kilis İllerinin bir ise kısmı, Akdeniz Bölgesinde yer almaktadır.

1. Arz Analizi

Turizmde bir ülkenin ya da bir bölgenin turist çekme ihtimali, çekicilik, erişim ve konaklama olmak üzere üç faktöre bağlıdır (Özgüç,2007: 44). Turizm çekiciliklerini sınırlandırmak oldukça zordur. Turist profilindeki değişiklikler sonucu daha önce turistik bir kaynak olarak düşünülmeyen doğal ya da beşeri unsurlar günümüzde turistik bir çekicilik olarak değerlendirilebilmektedir (Aroch, 1985: 28).

1.1. Doğal Çekicilikler

Bu başlık altında Akdeniz Bölgesinde yer alan, denizler, mağaralar, dağlar ve yaylalar, akarsular ve vadiler, termal sular, bitki örtüsü, iklim ve karstik yer şekilleri gibi doğal turizm kaynakları ele alınacaktır.

1.1.1. Kıyılar

Akdeniz Bölgesinde kıyı alanları, başta güneşlenme ve denize girmek olmak üzere sutopu, yelken, su kayağı, su paraşütü, doğa yürüyüşü, yat turizmi gibi birçok turistik aktiviteye sahne olmaktadır.

Bölgede Kaledoniyen Burnunun doğusunda kalan saha boyuna kıyı tipi özelliği göstermektedir. Burada kıyı fazla girinti çıkıntı olmayıp, geniş yaylar çizmektedir. Kaledoniyen Burnun batısında ise Ege Bölgesinde olduğu gibi kıyıda bolca girinti ve çıkıntı bulunmaktadır. Kıyıdaki bu durum Akdeniz kıyılarında hâkim olan kum-güneş-deniz üçlüsüne dayanan turizm türü için önemli bir avantaj sağlamaktadır. Bu sahada kısa mesafelerde farklı yönler bakan kıyıları bulunduğundan dolayı, aynı anda, bir kıyı dalgalı iken kısa bir mesafe uzaklıkta yer alan bir başka kıyı sakin bir denize sahip olabilmektedir. Bu durum gelen turistler için birbirine yakın mesafelerde farklı plaj deneyimi yaşamasına olanak sağlamaktadır.

Akdeniz Bölgesi'nde her ne kadar, yüksek kıyıları hâkim olsa da, yer yer uzun ve kaliteli kumullar oluşabilmiştir. Özellikle Antalya ile Kemer Yolu arasında deniz sığ olup ince kumullar bulunmakta ve bunlar plaj olarak kullanılmaktadır. Akdeniz Bölgesi'nin doğu kısmında ise Tarsus-Kumköy Plajı (20 km) ve Silifke Taşucu Plajı(10 km) önemli plajlardır (Zengin, 2006: 88, 89).

Akdeniz Bölgesi'nde yüksek kıyıları hâkimdir(Doğaner, 1998: 27). Bu durum kıyı birikim şekillerinden kumulların oluşmasını zorlaştırmaktadır. Diğer taraftan yüksek kıyılarda seyir zevki yüksek doğal kaynakları sıkça görmek mümkündür. Antalya Şehri'nin kıyısında bulunan falezler ve 40 metre yükseltiye sahip Düden Şelaleleri bu duruma örnek gösterilebilir (Zengin, 2006: 88).

Kıyı alanları kara ve denizin birbirine yaklaştığı ve son yıllarda alternatif turizm kapsamında hızla değer kazanan önemli ekolojik sahalarıdır. Yumurtlamak için Akdeniz sahillerini özellikle de Muğla'nın Dalyan İlçesindeki İztuzu Plajını tercih eden deniz kaplumbağalarına olan ilgi dikkat çekicidir. Caretta caretta ların yuvadan çıkmasına tanıklık etmek isteyen çok sayıda yerli ve yabancı turist Çınarlı ve Olympos Sahillerini ziyaret etmektedir(<http://www.trthaber.com> Erişim Tarihi: 12.04.2018).

1.1.2. Deniz

Turizm faaliyetlerinde denizel özellikler de etkilidir. Denizler başta deniz turizmi olmak üzere jetsiki, av turizmi, su kayağı, tüplü dalış gibi birçok turizm aktivitesi ve türüne ev sahipliği yapmaktadır.

Denizlerin herhangi bir turizm faaliyetinde kullanılabilmesi için her şeyden önce temiz olması beklenmektedir. Akdeniz, Karadeniz ve Marmara Denizine göre daha temiz kalabilmiştir (Akova, 2008:40). Özellikle Akdeniz Bölgesinin en batısından Silifkeye kadar olan kıyıları ekolojik olarak “iyi” yada “çok iyi” olarak sınıflandırılmıştır. Mersin Şehir kıyıları, kıyıda 19 km açığa kadar, ekolojik olarak “zayıf” olarak sınıflandırılmıştır. Adana Irmağı ile Yumurtalık arasındaki kıyıları ise “orta kalite”de olarak değerlendirilmiştir (Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı ÇED Raporu, 2017). Aynı raporda Akdeniz kıyılarında karşılaşılan en büyük kirlenici unsur tarımda kullanılan kimyasallar olduğu vurgulanmıştır (Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı ÇED Raporu, 2017: 58).

Akdeniz Bölgesi'nde denizlerin bir turizm kaynağı olarak en çok kullanıldığı saha kum-güneş-deniz üçlüsüne dayanan turizm türüdür. Bu tür turizmde denizlerin temizliği kadar sıcaklıkları da önemli bir unsurdur. Bir sahada denize girebilmek için deniz suyu sıcaklığının minimum 15 ila 17 °C olması gerekmektedir (Doğanay, 2001: 42). Akdeniz Türkiye'nin güneyinde olduğu ve soğuk su akıntılarının ulaşmadığı bir iç deniz olduğundan dolayı deniz suyu sıcaklığı yılın büyük bölümünde 17 °C'nin üzerindedir. 1970–2016 yıllarına ait deniz suyu sıcaklıklarına baktığımızda ocak ayında 16.4 °C, şubat ayında, 15.7 °C, mart ayında, 16.4 °C, nisan ayında 18 °C, mayıs ayında 20.6 °C, haziran ayında, 23.8 °C, temmuz ayında 26.6 °C, ağustos ayında 27.9 °C, eylül ayında 26.8 °C, ekim ayında 24.3 °C, kasım ayında 21.1 °C aralık ayında 18.2'dir (<https://www.mgm.gov.tr> Erişim Tarihi: 19.03.2018). Dolayısıyla sadece deniz sıcaklıkları göz önüne alındığında Akdeniz bölgesinde 9 ay denize girmek mümkündür. Diğer bölgelerde deniz sıcaklıklarının 17 °C'nin üzerinde olduğu aylar daha azdır. Karadeniz kıyılarında 4 ay (haziran-eylül), Marmara kıyılarında 4 ay (haziran-eylül), Ege Denizinin kuzey kıyılarında Ayvalık'da 5 ay, Güney Ege kıyılarında, Bodrum'da 7 ay (mayıs-kasım) denize girmek mümkündür (Doğaner, 2001:1).

Denizler sadece denize girmek için kullanılmaz onun dışında av turizmi ve su altı dalış turizmi gibi aktivitelerin de yapıldıkları yerlerdir. Akdeniz kıyıları bio çeşitlilik açısından diğer kıyı bölgelerine göre daha zengindir. Akdeniz'de 388, Ege Denizi'nde 389, Marmara Denizi'nde 249, Karadeniz'de de 151 tür balık bulunmaktadır (Unep/GefBiyolojik Çeşitlilik sözleşmesi Uygulama Projesi, 2017: 4). Özellikle Süveyş Kanalı'nın açılmasından sonra Kızıldeniz'den göç yoluyla Akdeniz'e gelen Hint-Pasifik bölgesine ait birçok tür de bu bölgeye yerleşmişlerdir. Göç sonucu bu bölgeye yerleşmiş 26 tür saptanmıştır (Unep/GefBiyolojik Çeşitlilik sözleşmesi Uygulama Projesi, 2017: 4). Bu çeşitlilik son yıllarda ön plana çıkan su altı dalış turizmi ve av turizmi için önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

1.1.3. Mağaralar

Akdeniz Bölgesi karstik arazilerin yoğun olduğu bir saha olduğundan dolayı bölgede çok sayıda mağara bulunmaktadır. Ancak bunlardan çok azının girişi kolaylaştırılmış ve içleri aydınlatılarak turizme açılmıştır (Doğaner, 2018: 8).

Akdeniz Bölgesi'nde alternatif bir turizm kaynağı olarak mağaraların kullanılması her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Burdur İli sınırlarında bulunan ve 1966 yılından itibaren turizm amacıyla kullanılan İnsuyu Mağarası her geçen yıl gelen turist sayısını arttırmıştır. Günümüzde İnsuyu Mağarası, yılda 60 000'in üzerinde turist çekmektedir (<http://karamanli.biz> Erişim Tarihi: 09.05.2018).

Bölgede, turizm amaçlı kullanılan mağaraların çoğu macera turizmi kapsamında olmakla birlikte, mağaralar sağlık turizmi, kültür turizmi ve inanç turizmi amacıyla da kullanıldığı bilinmektedir. Bazı mağaraların havası, solunum ile ilgili rahatsızlığı olan hastalar için uygun mikroklimal şartlar

sunmaktadır. Antalya İli'nin, Alanya İlçesi'nde bulunan Damlataş Mağarası sağlık turizmi amacıyla kullanılan mağaralara güzel bir örnektir. Damlataş Mağarasına yıllık 250 bine yakın turist gelmekte olup bunların 5 bini sağlık sorunları nedeniyle mağarayı ziyaret etmişlerdir (<http://www.trthaber.com> Erişim Tarihi: 09.05.2018).

Bazı mağaralar ise tarih öncesi devirlerde insanların sığındıkları yerler olmuşlardır. Bu mağaralarda iyi korunmuş halde bulunan arkeolojik kalıntılar kültür turizminin kaynağı olabilmektedir. Örneğin, Antalya Şehrinin kuzeybatısında bulunan Karain Mağarası'nın turistik bir çekicilik arz etmesinin temel sebebi mağaranın Paleolitik çağdan itibaren yerleşim yeri olarak kullanılmış olmasıdır.

Akdeniz Bölgesi'ndeki mağaraların bazıları inanç turizmi için de önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Mersin İli'nin Tarsus İlçesi'nde bulunan Eshab-ı Kehf Mağarası kutsal kitaplarda geçen, yedi uyurların senelerce uyuduğu mağara olduğu iddia edilmektedir. Bu inanç doğrultusunda, Eshab-ı Kehf (Yedi Uyurlar Mağarası) Hristiyan ve Müslüman birçok turisti kendine çekmektedir. Benzer şekilde Antakya'daki St. Pierre Mağarası da inanç turizmi kapsamında ziyaretçi çekmektedir.

1.1.4. Dağlar ve Yaylalar

Akdeniz Bölgesi dağlık bir sahadır. Bölgede bulunan bu yükseltiler gerek yaz gerek se kış mevsiminde turizm amaçlı kullanılabilir. Bölgedeki dağların, yayla turizmi, av turizmi, alpinizm, helisiki, kayak, trekking, gibi birçok turizm türü ve aktivitesine ev sahipliği yapması mümkündür.

Akdeniz Bölgesi'nde yaylacılık geleneği uzun zamandan beri kırsal yaşam tarzının bir uzantısı oluşmuştur. Son dönemlerde yaylalar turistik bir kaynak olmaya başlamıştır. Akdeniz Bölgesi'ndeki yayla turizmi, Nur Dağları, Engizek Dağları, Ahır Dağları, Aladağlar, Bolkar Dağları, Kuyucak Dağları, Dedegöl Dağları, Geyik Dağları, Beydağları ve Taşeli Platosu'nun yüksek kesimlerinde yoğunlaşmıştır (Doğanay ve Çoşkun:2013: 8).

Akdeniz Bölgesi'ndeki dağlarda kışın gerçekleştirilen, kayak başta olmak üzere alpinizm gibi aktiviteler ise, Antalya Saklıkent ve Isparta, Davraz Kayak Merkezlerinde yoğunlaşmaktadır.

1.1.5. Akarsular ve Vadiler

Akdeniz Bölgesi'nde bulunan başlıca akarsular; Dalaman, Eşençay Demre Çayı, Alakır Çayı, Akçay, Aksu, Köprüçay, Manavgat Suyu, Alara Çayı, Göksu Çayı, Lamas Suyu. Tarsus Çayı'dır.

Doğal bir turizm kaynağı olarak akarsular ve vadiler birçok turistik faaliyete ev sahipliği yapabilmektedir. Akarsularda rafting, tubing, avcılık, gibi aktiviteler yapılabilirken, vadiler trekking için doğal bir güzergah oluşturmaktadır.

Akdeniz Bölgesi'ndeki akarsu ve vadiler turizm için bazı avantajlara sahiptir. Bölgede kanyon vadilere sıkça rastlanır. Kanyon vadilerin yamaçlarının dik ve dike yakın açılarda olması, trekking, tubing ve rafting gibi aktivitelerde daha çok tercih edilmesine sebep olmaktadır. Köprülü Kanyonu, Dalaman Çayı gibi akarsular üzerinde rafting ve tubing gibi aktiviteler yapılmaktadır.

Akdediniz turizmde akarsulardan görsel olarak da faydalanılmaktadır. Manavgat Çayı üzerinde bulunan Manavgat Şelalesi, Aksu kolu Üzerinde yer alan Kurşunlu Şelalesi, Tarsus Çayı üzerindeki Tarsus Şelalesi, Göksu Çayı üzerindeki Göksu Şelalesi gibi oluşumlar seyir zevki yüksek manzaralar oluşturmakta ve turistik bir çekicilik oluşturmaktadır. Manavgat Şelalesine her yıl yerli ve yabancı bir milyon kadar turist ziyaret etmektedir. (<https://www.haberler.com> Erişim tarihi 19.05.2018)

1.1.6. Göller

Ülkemizde alanı 1000 m²'nin üzerinde 143 adet göl bulunmaktadır. Bu göllerden 10'u bir başka ifadeyle %7'si Akdeniz Bölgesinde bulunmaktadır. Göller ve göl kıyıları, avcılık, doğa yürüyüşü, kayaking, kuş gözlemciliği gibi birçok aktiviteye ev sahipliği yapmaktadır. Akdeniz Bölgesi özellikle de Göller Yöresi göller açısından zengin bir bölgedir. Akdeniz Bölgesinde Turizm potansiyeli bulunan başlıca göller: Köyceğiz Gölü, Burdur Gölü, Salda Gölü, Akgöl, Yarıklı Gölü, Karataş Gölü, Gölcük Gölü, Eğirdir Gölü, Akyatan Gölü, Akyayan Gölü ve Yumurtalık Lagünü'dür.

1.1.7. Termal Sular

Bünyesinde bir litrede, en az 1 kg/eriyik halde mineral veya karbondioksit bulunan ve sıcaklığı 20 °C'nin üzerindeki sulara termal su denir. Termal sulardan yararlanmak adına kurulan işletmelere kaplıca denilmektedir (Akova, 2000: 79). Termal sular özellikle sağlık turizmde önemli bir kaynak olup, genellikle banyo yapma şeklinde kullanılmaktadır.

Türkiye genç tektonik bir yapıya sahip olduğunda 1500'ün üzerinde termal kaynağa sahiptir. Bu konuda Akdeniz Bölgesi diğer bölgelere göre zengin değildir. Akdeniz Bölgesinde ön plana çıkan termal kaynaklar, Mersin merkezde bulunan İçel Kaplıcaları ve Muğla'nın Köyceğiz İlçesinde bulunan Sultaniye Kaplıcaları'dır.

1.1.8. Bitki Örtüsü

Akdeniz Bölgesi'nde bitki örtüsü hem nitel hem de nicelik açısından zengindir. Türkiye'deki ormanların %25'i Akdeniz Bölgesi'nde bulunmaktadır. Karadeniz Bölgesi'nden sonra Ormanların en geniş yer tuttuğu bölge Akdeniz Bölgesi'dir. Akdeniz Bölgesi'ndeki ormanlar nicelik açısından da önem arz etmektedir. Ülkemizde doğal orman ekosistemi yönünden zengin olup küresel çapta 9 orman sıcak noktası tespit edilmiştir. Bu 9 orman sahasının üç tanesi Akdeniz Bölgesinde yer almaktadır. Buralar: Fethiye Babadağ, İbradi Akseki Ormanları ve Amanos Dağlarıdır (<https://www.ogm.gov.tr> Erişim Tarihi 20.05.2018).

Bir sahadaki bitki örtüsü çoğu zaman mevcut turizm faaliyetlerinin daha tercih edilebilir ve daha kaliteli olmasını sağlamaktadır. Bitkiler sadece güzel bir görünüm arz etmekle kalmazlar, aynı zamanda turizm sahasında daha temiz bir hava koşulu sağlamaktadır. Ayrıca İğne yapraklı ağaçların salgıladığı reçinenin insanı psikolojik olarak rahatlattığı düşünülmektedir (Akova, 2000: 73).

Bitkiler sadece mevcut turizm aktivitelerin kalitesini attırmakla kalmaz aynı zamanda turistik çekiciliğin kendisi de olabilmektedir. Alternatif turizm kapsamında değerlendirilebilecek olan endemik türlerin doğada gözlenmesi olan botanik ve bitki inceleme turizmi her geçen gün daha çok ilgi çekici bir hal almaktadır. Akdeniz Bölgesi endemik bitki türleri açısından önemli bir sahadır. Türkiyede tespit edilen 1890 endemik türün 750'si Akdeniz Bölgesinde bulunmaktadır (Çağatay ve Arkadaşları, 2012: 22).

Anıt ağaçlar da turistik bir kaynak olabilmektedir. Örneğin Kumluca Karacaören Dibek Tabiatı Koruma Alanında bulunan "Ambar Katranı" 2326 yaşında olup bu özelliği ile turistik bir çekicilik arz etmektedir (Doğaner, 2018: 31).

1.1.9. İklim

İklim hemen her turizm faaliyetinin gerçekleşmesinde etkili bir faktördür. Türkiye'de insan fizyolojisi için hava sıcaklığının (günlük ortalama) en düşük 16,7 °C en yüksek 24,7 °C ve ideal değer olarak da 20,4 °C civarında bulunması gerektiği belirtilmektedir (SUNGUR, K. A., 1980: 36). Akdeniz Bölgesi'nin iklim elemanları, birçok turizm türü için gerekli olan biyolojik konforu yılın büyük bir döneminde sağlayabilmektedir.

Akdeniz Bölgesi, kış mevsiminin en ılık geçtiği bölgemizdir. Buna yol açan nedenler, nemlilik miktarı, güneş ışınlarının düşme açısı ve Toros Dağları'nın doğrultusu ve yükseltisidir. Akdeniz iklimin en soğuk ay ortalaması 8–10 °C kadardır ki bu sıcaklık doğada yapılabilecek birçok turizm aktivitesine olanak sağlamaktadır.

Akdeniz Bölgesi'nde kum-güneş ve denize dayalı turizm faaliyetlerinin ana turizm faaliyeti haline gelemsinde de iklim en başta gelen faktördür. Uzun yıllık iklim verilerine göre, Akdeniz Bölgesi'nde mayıs ve ekim ayları arasında sıcaklık 20 °C üstündedir(<https://mgm.gov.tr> Erişim Tarihi: 19.05.2018). Dolayısıyla kişilere göre değişmekle birlikte, Akdeniz Bölgesi'nde minimum yılın yedi ayı denize girmek mümkündür. Akdeniz Bölgesi'nde yağış rejimi düzensiz olup yaz mevsimi kurak geçmektedir. Bu da güneşlenmek isteyen turistler için bir başka artı yöndür.

Diğer taraftan, Toros Dağları'nın varlığı yüksek kesimlerde kış turizminin elemanlarından olan kayak, snowboard kayak heleski gibi aktivitelerin yapılmasına da olanak tanımaktadır. Örneğin Isparta'daki Davraz Kayak Merkezi Türkiye'de kar kalınlığının en yüksek olduğu yerlerden biridir. Üstelik Akdeniz Bölgesin'de kış turizminde pek tercih edilmeyen sisli gün sayısı yıllık 10 günden azdır (<https://mgm.gov.tr> Erişim Tarihi: 19.05.2018).

1.1.10. Obruk

Karstik arazilerde meydana gelen bir yer şeklidir. Dolayısıyla Akdeniz Bölgesi'nde sıkça gözlenmektedir. Düz bir arazide dik açılı bir çukurluğun varlığı turistlerin ilgisini çekmektedir. Turizm amacıyla kullanılan ilk obruklardan birisi Mersin'deki Cennet ve Cehennem Obrukları olmakla birlikte, Akseki'nin doğusunda karst jeomorfolojisinin yaygın olduğu Çimiköy ve çevresinde 22 adet obruk belirlenmiştir (Doğaner, 2018:8). Bunların tanıtımı ve ulaşım imkânlarının kolaylaştırıldığı takdirde önemli turist çekim noktaları olması mümkündür.

1.1.11. Doğal Çekiciliklerin Turizm Açısından Önemi ve Kullanımı

Yukarıda bahsi geçen doğal çekicilikler Akdeniz Bölgesinde çeşitli turizm fırsatlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Her şeyden önemlisi bu doğal çekiciliklerin koruma kullanma dengesinin sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla Akdeniz Bölgesi'nde birçok koruma alanı ilan edilmiştir. Bununla birlikte, koruma alanı dışında kalan, sahalarda hızlı bir bozulma gözlenmektedir.

1.2. Kültürel Çekicilikler

Kültürel çekicilik kavramı çok çeşitli olabilmektedir. Bazı zaman tarihi değere sahip olan bir eser bazı zaman ise geleneksel yemekler, festivaller, gibi meta ve faaliyetler kültürel bir turizm çekiciliği olabilmektedir.

Akdeniz Bölgesi ilk çağlardan beri yerleşilmiş bir sahadır. Üstelik bu bölgede tarihte yapılan binaların birçoğunda taş malzeme kullanıldığı için günümüze kadar gelebilmiştir. Dolayısıyla tarihi turizm kaynaklarının bol olduğu bir sahadır. Akdeniz Bölgesi'nde antik çağdan başlayarak günümüze kadar kalabilmiş, birçok eser görmek mümkündür. Akdeniz Bölgesi'ndeki tarihi ve kültürel turizm çekicilikleri idari sınırlar baz alınarak, ele alınacaktır.

1.2.1. Antalya İli

Antalya İlinde yerleşme tarihi milattan önceye dayanmakta ve o dönemden itibaren kesintisiz bir şekilde yerleşilmeye devam edilmiştir. Antalya İli sınırları içinde yer alan başlıca, kültürel kaynakları antik döneme ait kalıntılar, Hristiyanlık dönemine ait eserler ve Türk-İslam kültürüne ait olan eserler şeklinde üç kategoriye ayırmamız mümkündür.

Antalya Kentinde antik döneme ait turizm çekiciliği olan kaynaklar genellikle antik kent kalıntılarıdır. Akdeniz bölgesindeki antik kentlerin önemli bir kısmı korunaklı limanların çok olduğu Teke Yarımadası'nda yoğunlaşmıştır. Bölgedeki başlıca antik kentler; Xanthos, Letoon, Patara, Antiphellos, Simena, Kyeneai, Trysa, Myra, Andriake, Limyra, Arykanda, Rhadiopolis, Phaselis, Olympos, Chimaera, Termessos ve Ariassos gibi antik kentlerin Perge, Sillyum, Apsendos, Selge, Side, Alara Han, Laertes ve Iotape'dir (Bingöl, 2004: 4).

Antik kentlerin Teke Yarım Adası'nda yoğunlaşması sonucu, Türkiye'nin ilk uzun mesafeli (535 km) kültürel yürüyüş yolu, olan Likya Yolu, tarihi bir güzergâh olarak belirlenmiştir. Likya yolu,

tamamı Akdeniz bölgesi sınırları dâhilinde kalmakta olup Fethiye'den başlayıp, Antalya'da son bulan güzergah yukarıda adı geçecek olan birçok antik kente uğramaktadır. Likya Yolu, 1999 yılından itibaren yerli ve yabancı turistler tarafından tecrübe edilmektedir. Güzergahın bakımı sponsor ve gönüllüler tarafından yapılmaktadır (<https://likyayolurehberi.com> Erişim Tarihi: 17.05.2018).

Antalya İli inanç turizmi için de önemli turistik çekicilikler barındırmaktadır. Örneğin, günümüzde Noel Baba olarak bilinen Azizi Nicolas'ın Antalya İlinin Demre İlçesinde yaşadığı düşünülmektedir. Günümüzde, Aziz Nicolas Klisesi, Hristiyanlar için bir haç merkezine düşünülmekte ve her yıl 6-8 Aralıkta Demre'de Uluslararası Noel Baba Festivali düzenlenmektedir. Antalya'da Hristiyanlar için kutsal kabul edilen bir başka yer ise Perge'dir. Perge'de MS 5-6 yy 'da Hristiyanlık için önemli bir dini merkez konumundaydı. İncil'de Aziz Pavlosun Aksu Nehrini geçerek Perge'ye ulaştığının yazması Perge ve Aksu Nehrinin Hristiyanlarca kutsal sayılmasına neden olmuştur (Yılmaz, Erdinç ve Küçükali,2013: 1049). Bölgede var olan eserlerin sergilendiği Aziz Nikolas Müzesi, 2017 yılında Türkiye'de en çok ziyaret edilen sekizinci müze olmuştur (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr> Erişim Tarihi 19.05.2018).

Antalya İli sadece Hristiyanlar için değil İslam kültürü için de önemli bazı yapılar barındırmaktadır. Antalya İli sınırları içinde, Kesik Minare, Karatay Medresesi, Tekeli Mehmet Paşa Cami (Antalya Turizm Envanteri, 1997: 31-32), Abdal Musa Türbesi ve Külliyesi, 13. yy'dan kalma Alanya Camisi inanç ve kültür turizmi açısından önem arz etmektedir.

Antalya İli sınırları içinde bulunan tüm tarihi kaynakların yanında, Antalya'da çok sayıda toplantı kongre ve festivaller düzenlenmektedir. Antalya film festivali, Uluslararası Antalya Film Festivali, 1964 yılından beri düzenlenmekte olup Türkiye'nin en önemli film festivalidir. 16–23 Ekim tarihleri arasında düzenlenen Antalya film festivali kapsamında 130 yakın etkinlik düzenlenmiş olup 2017 yılında yapılan film festivali kapsamında yerli ve yabancı 3000 katilimce gelmiş ve yapılan 130'dan fazla etkinlik için 20 000 adet bilet kesilmiştir. (<https://www.ntv.com.tr/> Erişim Tarihi: 19.05.2018)

Antalya kongre turizmi bakımından da önemlidir. Kış mevsiminde doluluk oranlarının düştüğü zamanlarda oteller ulusal ve uluslararası kongrelere hizmet vermektedir. İstanbul İlinden sonra Türkiye'de en fazla kongre düzenlenen il Antalya'dır (Ercan 2012: 4).

1.2.2. Burdur İli

Burdur İli de Akdeniz Bölgesi'nin genelinde olduğu gibi kültürel turizm kaynaklarının bol olduğu bir ildir. Burdur İli sınırları dâhilinde, 50'ye yakın höyük ve tümülüs bulunmaktadır. Burdur'daki bu tarihi kalıntıların hepsinin turizm amaçlı yoğun bir şekilde kullanıldığını söylemek güçtür. Burdur ilindeki höyüklerden en fazla bilineni, Cilalı Taş Çağında yerleşilmiş olan Hacılar Höyüğü'dür (Bingöl, 2004: 5). Burdur İli sınırları dahilinde Ulupınar Köyü'nde, Frig-Pers dönemine ait mezarlık

alanı, Yeşilova'nın Mürseller Köyü'nde, Üçtepeler Tümülüsleri, Tefenni Yuvalak Köyü'nde Klasik Yunan Dönemine ait kaya kabartmaları diğer önemli arkeolojik kaynaklardır.

Burdur İli sınırları dâhilinde tümülüs ve höyüklerin dışında sayısı 25'i geçen, antik kent ve ören yeri bulunmaktadır. Bunlardan bazıları: Merkez ilçede bulunan Moatra, Kormasa, Mallos, Hadrian, Sysianai, Tymbrianassus, Malgasa, Olbasa, Macropedium, Bucak İlçesi'nde bulunan, Panemöteikhas, Keraitae, Komama, Yeşilova İlçesi'nde bulunan Polyetta ve Takina antik yerleşmeleridir.

Burdur, Türk hâkimiyetine girdikten sonra şehir sınırları içerisinde birçok kervansaray ve cami inşa edilmiş ve bunların bir kısmı günümüze kadar gelebilmiştir. Burdur'un Türk hâkimiyetine girdikten sonra inşa edilen eserlerinden bazıları: Ulu Camii, Dengere Camii, İncir Kervansarayı, Susuz Kervansarayı, Dörtayak Türbesi, Pirkulzade Medresesi ve Kütüphanesi ile Saat Kulesi'dir. Burdur'un kültürel çekiciliklerine bir başka örnek olarak Burdur arkeoloji müzesi ve yöresel Burdur yemekleri gösterilebilir.

1.2.3. Isparta İli

Isparta İli'nde de kültürel çekicilik kapsamında değerlendirilebilecek birçok turizm kaynağı mevcuttur. Isparta İli dâhilinde yer alan yerleşmelerin tarihi antik çağa kadar uzanmaktadır. İlde, Pisidia Antiocheia ve Adada Antik Kenti gibi önemli tarihi turizm kaynakları bulunmaktadır.

Antik kentler dışında Klasik Çağ'dan kalma eserlerden başında Yalvaç İlçesi'nde bulunan ve MÖ 4. yy'a tarihlenen ay tanrısı Men adına yapılmış Men Tapınağı gelmektedir. Yine aynı ilçede yer alan Kaya mezarları ve Tanrıca Artemis adına inşa edilmiş tapınaklar da önemli bir turizm potansiyeli teşkil etmektedir.

Kubad Abad Sarayı, Eğirdir Kalesi, Sığırlık Kalesi, Uluborlu Kalesi, Atabey Ertokuş Kervansarayı, Atabey Ertokuş Medresesi, Eğirdir Dünder Bey Medresesi, Kutlubey Ulu Camii, Mimar Sinan Camii, Kavaklı Camii, Eğirdir Hızırbey Camii, Yalvaç Devlethan Camii, Firdevs Bey Bedesteni, Ulu Cami, Dünder Bey Medresesi Aya Baniya (Aya Payana) Kilisesi, Ayastefanos Kilisesi gibi bazı yapılar da önemli kültürel turizm potansiyeli barındırmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen çekicilikler dışında, Isparta için önemli bir çekicilik olan gül yetiştiriciliği ve halıcılık da kültürel bir turizm potansiyeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Isparta'ya özel tur şirketleri tarafından organize edilen gül hasadı turları son yıllarda oldukça rağbet görmektedir.

1.2.4. Mersin İli

Antik Çağda Kilikya olarak bilinen ve günümüzde Mersin İli sınırlarını da içine alan bölge, tarihi ve kültürel açıdan zengin olup sınırları dahilindeki tarihi eserlerin bir kısmı günümüze kadar gelebilmiştir. Mersin İl sınırları dâhilinde, Anamirium, Olba, İbriogion, Kaykos, Korasion, Elaiussa Sebaste Antik kentleri olmak üzere toplam 6 adet antik kent bulunmaktadır. Onun dışında Kleopatra

Yolu, Sean Poul Kuyusu, Roma Yolu ve Klikya Zafer Takı, Zeuz Tapınağı ve Klisesi, Aziz Poul Klisesi, Aya Thekla Klisesi, Tisan Koyu gibi antik çağa ait yapı ve mekanlar ile Ortaçağa tarihlenen Cambazlı Klisesi, ve Eyüp Sultan Camisi, Tarsus Ulu Cami gibi tarihi öneme sahip eserler yer almaktadır.

Mersin İlinde 1949 yılından beri kutlanan, Mut Karacaoğlu Kayısı Kültür ve Sanat Festivali kayısı hasadının başladığı mayıs-haziran aylarında kutlanmaktadır (<http://www.milliyet.com.tr> Erişim Tarihi 20.05.2018). Mersin'de kültürel çekicilik kapsamında değerlendirilebilecek bir başka önemli organizasyon da Mersin Moda Ve Tekstil Fuarı'dır.

Mersinin Kültürel Çekiciliğine dair bir diğer şey ise gastro turizmin bir parçası olarak sayılabilecek, zengin Mersin mutfağıdır.

1.2.5. Adana İli

Mersin'le birlikte Tarihi Kilikya bölgesini oluşturan Adana İli de sınırları dâhilinde antik çağdan kalma birçok tarihi turizm kaynağı barındırmaktadır. Bunlardan Bazıları, Şar, Anvarza, Akören, Misis, Aegae, Magarsos, Sirkeli Muvattali Antik Kentleridir.

Yukarıdaki Tarihi turizm kaynakları dışında, M.Ö. II. Yüzyılda Romalılar tarafından Seyhan Nehri üzerinde yaptırılan Taşköprü, kent merkezindeki Ulucami, Akmesit, eskiden Saint Jacques adlı bir Kilise iken camiye çevrilen Eski Cami (Yağ Cami), Hasan Ağa Cami ve Bebekli Kilise yer almaktadır (Adana İl Turizm Envanteri, 1998: 69).

1.2.6. Osmaniye İli

Yerleşme tarihi kalkolitik ve tunç çağlarına kadar inen Osmaniye sırasıyla, Leleg, Hitit, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı gibi birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.

İl sınırları dâhilinde Kastabala Antik kenti, Gaffarlı Taş Köprü, Toprak Kale, Alacami, Ağcabey Cami, Envar-ül Hamit Cami gibi tarihi turizm kaynakları ve bu kaynakların sergilendiği iki adet müze barındırmaktadır.

Bunların dışında Osmaniye İli sınırları içerisinde, Kadirli Geleneksel Sucuk Festivali, Osmaniye Geleneksel Güvercin Festivali, Tırşik Festivali, Delağra Güç ve Spor Şenliği, Çukurova Aşıklar Bayramı, gibi yerel ölçekli bazı festivaller yapılmaktadır.

1.2.7. Hatay İli

Hatay'da bulunan Nur Dağları kabaca kuzey-güney yönlü uzanan bir horst graben sahası oluşturlar. Anadolu'daki dağların doğu batı doğrultusunda uzandığı yerlerde kuzey-güney istikametinde uzanan bir graben Anadolu ile Arap yarım adasını bir birine bağlayan önemli bir geçit görevi görmektedir. Bu geçidin güvenliğini sağlamak amacıyla birçok kale kurulmuştur. Güvenlik amacıyla inşa edilen bu kaleler günümüzde önemli iyi bir tarihi turizm kaynağı durumundadır.

Yukarıda sözü edilen kalelerden bazıları şunlardır: Antakya Kalesi, Sarı Seki Kalesi, Darb-ı Sak Kalesi(Beyazıt-i Bestami), Bakras Kalesi, Koz Kalesi (Kürşat Kalesi) , Kurt Kalesi, Şıvılan Kalesi (Şalan Kalesi), İmma Kalesi (Reyhanlı), Mancınık Kalesi, Cin Kulesi'dir.

Hatay İli sınırları içerisinde kaleler dışında, İsos Antik kenti, Sokullu Kervansarayı, St Pierre Klisesi, Hz Hıdır Türbesi, St Simon Manastırı, Titus Kaya Tüneli, Kanuni Sultan Süleyman Camii, Habib-i Neccar Camisi, Aziz Pavlus Ortodoks Klisesi gibi kültürel turizm kaynağı olabilecek, yapı ve yerler de yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen tarihi yapılar ve yerler dışında, hataya mutfağı gastro turizm kapsamında değerlendirilebilecek kültürel kaynaklar arasındadır.

1.2.8. Kahramanmaraş İli

Topraklarının önemli bir kısmı ve il merkezi Akdeniz Bölgesi'nde bulunan Kahramanmaraş İli'nde Abdulhamid Han Camii, Ulu cami, Meyremçil Kalesi, Tarihi Çeyhan Köprüsü, Kahramanmaraş Kalesi gibi turizm potansiyeli bulunan tarihi yapılar yer almaktadır.

Kahramanmaraş'ta yerel etkiye sahip çok sayıda festival de düzenlenmektedir. Bunlardan bazıları, Merkez İlçe'de, Kahramanmaraş Filo Güvercini Festivali, Göksun İlçesi'nde Göksun Karakucak Güreş Festivali, Cağlayan Cerit İlçesinde Çağlıyancerit Ceviz Festivali, Türkoğlu İlçesi'nde, Tıbık Yayala Şenlikleri Doğa Yürüyüşü, Uluslar Arası Kısa Şalvar Festivali, Nurhak İlçesinde Nurhak Kültür Şenlikleri, Barış Bulut Pınarı Kültür ve Doğa Festivali, Göksun İlçesinde Güreş Festivali'dir.

Kültürel Çekiciliklerin Turizm Açısından Önemi ve Kullanımı

Akdeniz Bölgesi'ndeki kültürel zenginlikleri genel olarak, tarihi kalıntılar, festivaller, kongreler ve geleneksel yemekler olarak dört sınıfa toplamak mümkündür. Yukarıda ayrıntısıyla verildiği gibi birçok zenginlik var olmakla birlikte adıgeçen bu zenginliklerin bir turizm kaynağı olarak kullanılması istenilen düzeyde değildir ve birçoğunun etki alanı sınırlıdır.

1.3. Turistik Hizmetler

1.3.1. Ulaşım

Turistik çekiciliklerin varlığı ve bilinmesi önemli olduğu kadar o çekiciliklere ulaşılabilir olması da önemlidir. Bölgeye gelen turistler, Akdeniz Bölgesi'nde bulunan turistik çekiciliklere ulaşmak için çoğunlukla havayolu ve karayolunu tercih etmektedirler.

Akdeniz Bölgesi sınırları dâhilinde, ulusal ve uluslararası uçuşlara hizmet veren 6 adet hava limanı mevcuttur. Bu hava limanlarından en işlek olanı Antalya Hava Limanı'dır. Antalya Hava Limanını dışında, Dalaman Hava Limanı, Alanya Gazipaşa Havalimanı, Adana Hava Limanı, Hatay Havalimanı ve Denizli Çardak Hava Limanları da Akdeniz Bölgesi sınırları dahilindedir.

Akdeniz Bölgesi kara yolu bakımından da gelişmiş durumdadır. Bölgedeki ana ulaşım aksları Antalya-Adana ve İskenderun'a kadar uzanan E-5 ve Marmaris-Antalya-Isparta istikametini takip eden, E-24 nolu otoyoldur. Bu ana yollar ve anayollara bağlanan diğer yollar vasıtasıyla istenilen turistik sahaya rahatlıkla ulaşılabilir.

Akdeniz Bölgesi geniş bir kıyıya sahip olup, Kaş, Finike, Taşucu, Alidaş, İskenderun, Kemer, Fethiye, Mersin, Ortadoğu ve Botaş Limanı gibi önemli limanlar bulunmaktadır.

Akdeniz Bölgesi'nde İçel, Adana, Osmaniye, Kahramanmaraş, İskenderun Kilis, Burdur ve Isparta gibi yerleşmelere demir yoluyla ulaşmak mümkündür. Fakat mevcut turistlerin demiryolunu yoğun bir şekilde kullandığını söylemek güçtür.

1.3.2. Konaklama

Akdeniz Bölgesinde, Otel, Motel, Tatil Köyü, Termal Otel, Butik Otel Camping gibi birçok konaklama seçeneği mevcuttur. Mevcut konaklama tesisleri Antalya, Alanya, Dalaman Fethiye kıyılarında yoğunlaşmış durumdadır. 2017 yılı itibariyle konaklama tesislerinin sayısı 1215 olup, otellerin sayısı 1005'e ulaşmaktadır. Bahsi Geçen 1005 otelin 378'i beş yıldızlı, 311'i 4 yıldızlıdır (Tüik 2017).

Akdeniz Bölgesi'ndeki yatak kapasitelerine baktığımızda, Antalya İli bölgedeki tüm yatak kapasitesinin %91'ine sahiptir. Antalya İlini %4 ile Mersin, %2 ile adana illeri takip etmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: İllere Göre Yatak Kapasitesi (2017)

Antalya	507518
Mersin	20844
Adana	9105
Hatay	8786
Kahramanmaraş	4385
Isparta	1912
Osmaniye	879
Burdur	753
Toplam	554182

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Antalya'nın Akdeniz Bölgesi'ndeki toplam turist sayının %87'sine sahip olup da yatak kapasitesinin %91 olması turizm sezonun aylara homojen bir şekilde dağılmamış olmasıyla ilgilidir. Yaz mevsiminde doluluk oranları yüksek olan Antalya hotellerinde kış mevsiminde doluluk oranları düşük olur. İşletmeler yaz aylarındaki turist sayısına göre yatak sayısını belirlemiştir.

Antalya İli'nden sonra en yüksek yatak kapasitesine sahip olan Mersin ilindeki yatak kapasitesi 20 binin üzerinde olup, yatak kapasitesinin büyük kısmı Alanya İlçesi'nde yoğunlaşmıştır.

1.3.3. Yeme-İçme, Eğlence ve Alışveriş

Akdeniz Bölgesi'ndeki otellerin büyük bir kısmı her şey dâhil sistemini uygulamaktadır. Her şey dâhil sistemde, gelen turistlerin yeme-içme-eğlence gibi ihtiyaçlarının tamamına yakını tatilini geçirmekte olduğu turizm işletmesinde karşılanmaktadır.

Diğer taraftan, Akdeniz Bölgesi'nde bulunan alternatif turistik faaliyetler de turistik çekiciliğin yakınında bulunan yerel girişimciler tarafından sağlanmaktadır.

1.3.4. Mevcut ve Potansiyel Turizm Türleri ve Coğrafi Dağılışı

Yukarıda bahsedildiği gibi Akdeniz Bölgesi'nde çeşitli turizm türlerinde kullanılabilecek birçok doğal veya kültürel kaynak bulunmaktadır. Bununla birlikte bu kaynakların her birinin kullanıldığını söylemek güçtür. Genel olarak baktığınızda kıyılarda deniz turizmi, yat turizmi, golf ve kongre turizmi ağırlık kazanırken, Bölgenin iç kısımlarında, treking, doğa yürüyüşü, avcılık, gibi macera turizmi kapsamında değerlendirilebileceğimiz turizm aktiviteleri yoğunlaşmıştır. Kış turizmi ve yaylacılık faaliyetleri ise ortalama 2000 m'den sonra gözlenmeye başlar. Kış turizmi Bölgenin batısında Isparta Davraz, ve Antalya Saklıkent'de yapılırken, yayla turizmi Bölgenin doğusunda, Adana ve Mersinde illerinde yoğunlaşmıştır.

Akdeniz Bölgesi'nde hâkim turizm türü kum-güneş-deniz üçlüsüne dayanmaktadır. Bu tür turizm faaliyetleri, Antalya, Alanya, Fethiye ve Dalaman kıyılarında yoğunlaşmıştır.

Son yıllarda popüler hale gelen golf turizmi de büyük ölçüde kum-güneş-denize dayalı turizmin hâkim olduğu sahalarda karşımıza çıkmaktadır. Çünkü golf turizmi için ihtiyaç duyulan saha ve aletlerin temini büyük oranda bölgedeki beş yıldızlı hoteller aracılığıyla temin edilebilmektedir.

Kongre turizmi, Akdeniz Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Kilis Üniversitesi gibi üniversitelerin bulunduğu merkezler ve bölgedeki lüks otellerin yoğunlaştığı sahalarda yoğunlaşmıştır. Bu durumun temel sebebi, kongre turizmi için ihtiyaç duyulan alt yapı olanaklarının üniversiteler ve turistik tesislerce daha rahat sağlanabilmesidir.

Macera turizmi su altı dalışı, mağara ziyaretleri, kamping gibi çok çeşitli faaliyetleri bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla Macera turizmi diğer turizm türlerine göre daha homojen dağılmıştır.

1.3.5. Potansiyel Turizm Türleri ve Coğrafi Dağılışı

Akdeniz Bölgesi'nde birçok turizm türüne hitap edebilecek potansiyel bulunmakta fakat bu potansiyellerden istenilen düzeyde yararlanılmamaktadır. Örneğin Akdeniz bölgesinde bolca mağara olduğu halde bunları çok azı turizm faaliyetlerine sahne olmaktadır.

Akdeniz Bölgesi için uygun olan ve daha fazla ön plana çıkması gereken bir diğer turizm türü kurvaziye turizmidir (Sertkaya Doğan, 2011:295). Lüks yolcu gemileri uğradıkları limanlar arasına, Antalya, Fethiye, Adana, Mersin gibi durakları da ekleyebilirler. Bu şehirlerdeki turizm kaynakları gelen turisti tatmin edebilecek kalite ve çeşitliliktedir.

Yukarıdaki satırlara dile getirildiği gibi Akdeniz Bölgesi dünyadaki önemli endemik bitki sahalarından birisidir. Bununla birlikte, endemik bitkilerin bulundukları sahada gözlenmesi olarak özetlenebilecek botanik turizmi pek rağbet görmemektedir.

Akdeniz Bölgesi'nde büyük bir potansiyel barındıran bir başka turizm türü ise kuş gözlemciliğidir. Akdeniz Bölgesi, özellikle de Adana, Hatay ve Gaziantep İlleri kuşların göç yolları üzerinde olup önemli bir potansiyel barındırmakla birlikte yeterli ilgi görülmemektedir.

1. TALEP ANALİZİ

2017 yılı itibarıyla Türkiye'deki yabancı ve yerli turist sayısı, 37 milyon iken, Akdeniz Bölgesi'ne gelen turist sayısı ortalama 13 milyondur. Bu rakam Türkiye'deki toplam turist sayısının %35'ine denk gelmektedir (TÜİK 2017 Turizm Verisi).

Türkiye'ye gelen turistlerin 23 milyonu yerli, yaklaşık 14 milyonu ise yabancı turistlerdir. Akdeniz Bölgesi'nde yerli turist sayısı 6 milyon yabancı turist sayısı ise 7 milyon kadardır (TÜİK 2017 Turizm Verisi). Akdeniz Bölgesi, Türkiye genelinden farklı olarak, yabancı turist tarafından daha fazla tercih edilmiştir.

1.1. Yerli ve Yabancı Turist Sayısı ve İllere Dağılışı

Akdeniz Bölgesi'ne gelen yerli ve yabancı turistlerin illere göre dağılımına baktığımızda; gelen yerli ve yabancı turistlerin %87'sinin Antalya İli sınırları dâhilinde tatillerini geçirdiğini, Antalya İlini %5 ile Adana, %4 ile Mersin İllerinin takip ettiği görmekteyiz (TÜİK 2017 Turizm Verisi).

Tablo 2: İllere Göre Akdeniz Bölgesine Gelen Turist Sayısı (2017)

İl Adı	Yerli Turist	Yabancı Turist	Toplam Turist Sayısı
Antalya	6744764	7014514	13759278
Mersin	749552	57789	807341
Adana	648150	44569	692719
Hatay	377553	50728	428281
Kahramanmaraş	318670	3245	321915
Isparta	257682	11105	268787
Burdur	174282	9388	183670
Osmaniye	49125	1881	51006
Toplam	9319778	7193219	16512997

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Gelen yerli ve yabancı turistlerin, illere göre dağılımında dikkat çeken bir diğer nokta Antalya ve Hatay dışındaki tüm illerde yerli turist sayısının daha fazla olduğudur. Özellikle Hatay’a gelen turistlerin %90’ı yabancı turistir. Antalya için ise gelen turistlerin %57 si yabancı %43’ü yerli turistir. Dolayısıyla Antalya ve Hatay daha çok yabancı turistlere, Bölgedeki diğer iller ise daha çok yerli turistlere hizmet vermektedir.

1.1. Turist Profili

Bir bölgeye gelen turist miktarı kadar turist profili de önemlidir. Akdeniz bölgesine gelen turistlerin yarısından fazlası orta gelir gurubuna ait olup, günlük ortalama 800 dolar harcamaktadırlar (TÜİK 2017 Turizm Verisi).

Akdeniz Bölgesi’ne gelen turistlerin ortalama geceleme sayısı 2 gündür. Bununla birlikte Geceleme sayıları illere göre farklılıklar göstermektedir. Gelen turistlerin en fazla geceledikleri il Antalya’dır. Antalya İlini, Osmaniye, Hatay Kahramanmaraş ve Mersin İlleri takip eder. Antalya İlindeki lüks otellerin sıkça uyguladığı paket turların bu geceleme istatistikleri üzerinde önemli derecede etkili olduğu düşünülmektedir (TÜİK 2017 Turizm Verisi).

Tablo 3: Geceleme Sayısının İllere Göre dağılışı

İller	Geceleme Sayısı
Anatolya	5
Osmaniye	1.9
Hatay	1.7
Kahraman Maraş	1.7
Mersin	1.7
Adana	1.6
Isparta	1.5
Burdur	1.3

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

3. PAZAR ANALİZİ

2017 yılında Akdeniz Bölgesi’ne gelen yabancı turistlerin yarısına yakını Alman uyruklu turistler oluşturur. Alman uyruklu turistler Akdeniz bölgesine gelen toplam yabancı turist miktarının %42 sine denk gelmektedir. Alman turistleri sırasıyla Ukrayna, Rusya, İngiltere, Hollanda, Danimarka, İran, İsveç, Kazakistan ve İsrail uyruklu turistler takip etmektedir (Tablo 3) (TÜİK 2017 Turizm Verisi).

Tablo 3: Akdeniz Bölgesine Gelen Yabancı Turistlerin Milliyetlerine Göre Dağılımı

Gelen Turistlerin Uyrukları	Turist Sayısı
Almanya	3008188
Ukrayna	581576
Rusya Fed.	530331
İngiltere (Birleşik Krallık)	297806
Hollanda	290493
Danimarka	170956
İran	164285
İsveç	163666
Kazakistan	129565
İsrail	125840
Toplam	5462706

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

3.1. Potansiyel Pazar Ülkeleri

Akdeniz Bölgesinde kum-güneş- deniz üçlüsüne dayanan bir turizm türü hâkimdir. Dolayısıyla kendi ülkesinde yeterli konfor şartlarında denizden yararlanamayan Kuzey Avrupa Ülkeleri Akdeniz Bölgesi için hem önemli, hem de potansiyel bir pazar durumundadır.

Akdeniz bölgesi yayla turizmi bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Yakın zamanda Karadeniz Bölgesine gelen Arap turistler, Akdeniz Bölgesi için de potansiyel bir pazar oluşturmaktadır.

Tüm bunların dışında Akdeniz bölgesinde alternatif turizm olan kültür turizmi büyük bir potansiyel barındırmaktadır. Antik Döneme tarihlenen birçok kent ve arkeolojik kalıntıların varlığı, kendi soylarını Helen kültürüyle bağdaştıran Avrupa hatta Amerikalı turistler için önemli bir pazar teşkil etmektedir.

4. REKABET ANALİZİ

Akdeniz Bölgesi'ndeki rekabet şartlarını küresel ve ulusal çapta olmak üzere iki aşamada değerlendirmek mümkündür.

Akdeniz Bölgesi'nin turizm aktivitelerine baktığımız zaman Fransız ve İspanyol Rivieraları'ndan göre en büyük artışı, Fransa ve İspanya kıyılarından çok daha makul fiyatlarda tatil imkânı sunmasıdır. Akdeniz Bölgesi'nin gerek batı gerekse doğu dünyasına coğrafi yakınlığı rekabet gücünü arttıran bir başka faktördür.

4.1. Akdeniz Bölgesi'nin Türkiye Turizmindeki Yeri ve Önemi

Akdeniz bölgesinin ulusal çapta da önemli bir rekabet gücüne sahiptir. Bununla birlikte, Türkiye'de en fazla turist çeken, bölge Marmara Bölgesi'dir. Bunun temel nedeni, Akdeniz Bölgesi'ndeki turizm aktivitelerinin yaz sezonunda yoğunlaşırken, diğer sezonlarda gelen turist sayısının düşük olmasıdır. Buna karşı Marmara Bölgesi yıl boyunca turist alan bir bölgedir. Akdeniz Bölgesi, son yıllarda kongre turizmi, kış turizmi, golf turizmi, kültür turizmi gibi alternatif turizm türleri sayesinde hem gelen turist sayısı artmış hem de mevsimlere göre daha homojen bir hale gelmiştir. Gelecekte yaz mevsimi dışında gerçekleşen alternatif turizm türlerinin daha güçlenmesiyle turist sayısı bakımından Marmara Bölgesini geçmesi mümkündür.

Akdeniz Bölgesi'yle rekabet eden diğer bölge ise Ege Bölgesi'dir. Ege Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi bir birine benzer turizm türleri ve potansiyeline sahiptir. Bununla birlikte, Akdeniz bölgesinin koruma kullanma dengesinin daha fazla tehdit altında olduğunu söylemek mümkündür.

5. SENTEZ (SWOT ANALİZİ)

Akdeniz Bölgesi'nin Güçlü Yönleri ve Fırsatlar

- Akdeniz Bölgesinin turizm açısından, en önemli özelliği, oturmuş bir turizm kültürünün olması ve gerekli olan alt yapının varlığıdır.
- Bölgede özellikle de Antalya Bölümü'nde yer alan turistik işletmelerin önemli bir kısmı büyük sermaye sahiplerine aittir. Bu işletmeler ulusal ve uluslararası reklam imkânları ve bağlantılarının bulunması Akdeniz Bölgesi'nin güçlü yönlerinden biridir.
- Akdeniz Bölgesi gerek doğal gerekse beşeri turistik kaynaklar bakımından oldukça zengin ve bu turistik kaynaklara ulaşım oldukça kolay bir bölgedir.
- Akdeniz Bölgesi'nde turizmi etkileyen en önemli doğal ortam koşulu iklimdir. İklim şartları, açık havada yapılan birçok turizm faaliyetine yıl boyunca olanak sağlamaktadır. Diğer taraftan yüksek rakımlı dağların varlığı, kış turizmine de olanak sağlamaktadır.
- Bölge'de yat turizmi için uygun olan yüksek kıyı tipi ile ince taneli ve kilometrelerce uzanan kumul oluşmasına olanak tanıyan alçak kıyı örneklerinin bir arada bulunması Akdeniz Bölgesinin bir başka güçlü yönüdür.
- Bölgede karstik bir yapının hâkim olması, mağara, obruk gibi turistik çekicilik olabilecek yeryüzü şekillerinin oluşmasına olanak sağlamıştır.
- Akdeniz bölgesi, tüm Anadolu'da olduğu gibi eski dönemlerden beri sürekli olarak yerleşilmiştir. Fakat Akdeniz Bölgesinin diğer bölgelere göre şansı yapı malzemesi olarak taş kullanılmış olmasıdır. Özellikle Karadeniz bölgesi ile karşılaştırıldığında bu avantaj çok daha net hissedilir.

Akdeniz Bölgesi'nin Zayıf Yönleri ve Riskler

- Akdeniz için en önemli turizm kaynağı olan kıyılar ve denizin tarımsal ilaç kullanımından kaynaklanan kirliliğe maruz kalmaktadır. Bir başka ifadeyle koruma kullanma eşiklerine dikkat edilmemektedir.
- Turizm halen sezonluk olarak yapılmakta, turizm sezonu dışında işletmeler ve turizm sektöründe çalışan kişiler zor duruma düşmektedir.
- Akdeniz Bölgesine gelen yabancı turistler en çok Rusya ve Almanya'dan gelmekte olup, turistlerin geldikleri ülkeler homojen dağılmamıştır. Bu durumda Almanya veya Rusya'yla siyasi bir olumsuzluk halinde sektör büyük bir krizle karşılaşabilir.
- Son olarak Akdeniz bölgesine gelen turistin her şey dâhil paket turlarıyla gelmesi ve bundan dolayı yerel ekonominin turizmden gerektiği kadar yararlanamaması gösterilebilir.

SONUÇ

Bir sahada turizmden söz edebilmek için, bölgenin turizm kaynağının/çekiciliklerinin varlığının bilinmesi, kaynakların ulaşılabilir olması ve bölgeye gelen kişilerin konaklayabilecekleri tesislerin olması gerekmektedir. Turizm kaynaklar çok çeşitli olmakla birlikte genel olarak, doğal ve kültürel çekicilikler olmak üzere iki başlık altında toplanabilir. Doğal çekicilikler başlığı altında iklim, jeomorfoloji ve hidrografya gibi fiziki coğrafya elemanları ele alınmış ve doğal çekicilikler bakımından Akdeniz Bölgesi'nin büyük bir potansiyeli olduğu görülmektedir.

Akdeniz Bölgesi göç yolları üzerinde yer alması ve önemli medeniyetlere ev sahipliği yapmış olduğundan dolayı kültürel turizm kaynakları bakımından da zengindir. Bu kültürel zenginlikler son yıllarda önemi artan, Kültür turizmi kapsamında rahatlıkla değerlendirilebilir.

Akdeniz Bölgesinde Turizm çekiciliklerine ulaşım kolaydır. Bölgeye hava, kara, deniz, demiryoluyla ulaşmak mümkündür. Akdeniz Bölgesi konaklama hizmetleri bakımından da ön plana çıkmaktadır. Bölge genelinde özellikle Antalya civarında, hem sayı hem de çeşit bakımından birçok konaklama tesisi bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

ADANA İL TURİZM ENVANTERİ, (1998): 69

UNEP/GEFBİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK SÖZLEŞMESİ UYGULAMA PROJESİ:

AKOVA, İ. (2000), Alternatif Turizm Olanaklarımız, **Coğrafya Dergisi**, 8: 71-84.

AKOVA, İ. (2008), **Turizm Araştırmaları**, Çantay Yayınevi, İstanbul

Antalya Turizm Envanteri, 1997,

AROCH, R. (1985), Socio-Economic Research Into Tourist Motivation and Demand Patterns, **The Touristic Review**, 4 Bern.

BİNGÖL, Z. (2004), Akdeniz Bölgesinin Kültür ve İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi **Bilgi** (8)1: 124-137.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED RAPORU, 2017,

DOĞANAY, H. ve ÇOŞKUN, M. (2013), Türkiye Yaylacılığındaki Değişme Eğilimleri ve Başlıca Sonuçları, **Eastern Geographical Review**, 30: 2-28.

DOĞANAY, H. (2001), **Türkiye Turizm Coğrafyası**, Çizgi Kitapevi Yayınları, Konya.

DOĞANER, S. (1998), Türkiye Kıyı Kullanımında Turizm Olgusu, **Türk Coğrafya Dergisi** sayı 33: 25-52.

DOĞANER, S. (2001), [Türkiye Turizm Coğrafyası](#), Çantay Kitapevi, İstanbul.

DOĞANER, S. (2018), **Akdeniz Bölgesi Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ders Notu.

ERCAN, S. (2012), Toplantı ve Kongre Turizmi, **Turizm ve Yatırım**, 5.

ÖZGÜÇ, N. (2007), **Turizm Coğrafyası: Özerlikler ve Bölgeler**, Çantay Kitapevi, İstanbul.

SERTKAYA, D. Ö. (2011), Importance of Istanbul Port in Terms of Cruise Tourism, **The Tenth International Conference on The Mediterranean Coastal Environment**, Volume I, : 295-203.

SUNGUR, A. K. (1980), Türkiye’de İnsan Yaşamı Açısından Uygun Olan ve Olmayan Isı Değerlerinin Aylık Dağılışı İle İlgili Bir Deneme, **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi**, Sayı: 23, İstanbul, s. 36.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU, 2017, **TURİZM VERİLERİ**

YILMAZ, E. ve KÜÇÜKALİ, S. (2013), İnanç Turizmi Çerçevesinde Antalya Destinasyonunun İncelenmesi: Dinler (Hoşgörü) Bahçesi Örneği **International Conference on Religious Tourism and Tolerance**, 9-12 May 2013, Konya /TURKEY

ZENGİN, B. (2006), **Turizm Coğrafyası**, Türkiye Genel ve Bölgeler Turizm Coğrafyası, Değişim Yayın Evi, İstanbul.

ÇAĞATAY ve Arkş. (2012), **Biyolojik Çeşitliliği İzleme ve Değerlendirme Raporu**, T.C. Orman Ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ankara.

DOĞAN, M. (2013), Socio-environmental Problems on Turkish Coast, **Proceedings of the Second International Conference on Water, Energy and the Environment** Kusadası, Turkey, September, 21-24, 2013.

<https://www.mgm.gov.tr> Erişim Tarihi: 19.03.2018

<http://www.trthaber.com> Erişim Tarihi: 12.04.2018

<http://karamanli.biz> Erişim Tarihi: 09.05.2018

<http://www.trthaber.com> Erişim Tarihi: 09.05.2018

<https://likyayolurehberi.com> Erişim Tarihi: 17.05.2018

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr> Erişim Tarihi 19.05.2018

<https://www.haberler.com> Erişim tarihi 19.05.2018